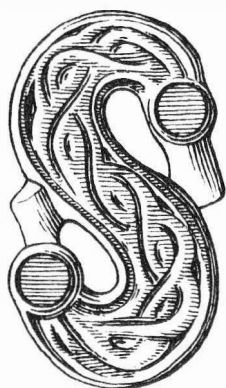

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1974

BRNO 1975

STŘEDOVĚKÉ NÁLEZY V PARTERU ZÁMECKÉ ZAHRADY VE SLAVKOVĚ

/ okr. Vyškov /

Lubomír Konečný, KSSPPOP Brno

V souvislosti s restituací barokního parteru před západním průčelím slavkovského zámku došlo na několika místech pod stratigrafii navážek barokních zahrad k objevům středověkého zdiva, keramiky a nálezcům výrobně - sídelního charakteru. Středověké zdivo bylo kladeno z větších lomových kamenů na maltu a zapuštěno do podložního pelitického sedimentu. Nejzřetelněji bylo zachyceno v několika úsecích v prodloužení osy západního průčelí zámku, kde činila jeho šířka 180 cm. Ke stavebním objektům příslušela kulturní vrstva se zánikovým horizontem na úrovni původní hnědozemě, asi 2 m pod nynější úroveň parku.

Keramický materiál lze typologickou klasifikací globálně vřadit do období 14. - 17. stol. Střepy běžného šedého zboží z plochy horního parteru náležejí 14., převážně však 15. stol. /typické varianty ven vyhnutých okrajů, doklady výrobní technologie tzv. loštického zboží/ i době renesanční /různbarevné polevy/. Typologicky jsou zastoupeny nejvíce hrnce s uchem, džbánky, hrnce, poháry, hrncovité zásobnice, pánve s rukojetí a trojnožky, poháry na nožce a pokličky. Na běžné keramice se objevují vodorovné rýhy, popř. povlnná vlnovka, nebo plastické pásy s vtačenými rýhovanými důlky. Až na malou výjimku svědčí získaný nálezcový materiál o odřezávání nádob z rychlejšího kruhu, což je spolu s naprostou absencí značek či kolků i tuhové přísady v městském prostředí obvyklé již od konce 13. stol.

Na několika místech byla zachycena destrukční síť velkých, hrubě opracovaných světlých pískovcových kamenů, která byla v jednom případě v superpozici nad masivní středověkou zdí doplňovanou cihlami. Z kulturní vrstvy v úrovni původního terénu u této zdi byl získán cenný soubor polychromní keramiky místní provenience, převážně ze 16. stol. /včetně červené malby na růžově vypáleném střepu s bílešedým jádrem/. Rozsah podniknutých sond i nálezů byl zdokumentován a zaměřen.

Jedná se s největší pravděpodobností o pozůstatky severozápadní části osnovy raněgotické městské lokace, která byla zasypána nejspíše při zřizování zahradního parteru barokního zámku v posledním dvaceti letě 17. stol. Nálezy výrobně-sídelního charakteru /množství strusky, kostí a stavební destrukce/ v souvislosti s objevy masivního středověkého zdiva rovněž nevylučují, že do těchto míst původně zasahovalo příslušenství někdejší komendy německých rytířů, připomínané ve Slavkově již r. 1237, jejíž jádro je možno hledat nejspíše při bývalém farním kostele románského založení, zbořeném počátkem 18. století nedaleko jižní fasády dnešního zámku. Tradiční představa o stáří dnešního náměstí nemusí být jinde správná. R. 1575 se totiž ve městě připomínají dvě tržiště, z nichž jedno /patrně ještě částečně ve schematickém Petruziho prospektu ze třicátých let 18. stol./ se již nyní v městském půdoryse nejeví, protože jeho prostor beze zbytku zaujala v polovině 18. stol. nová barokní zahrada. Je otázka, zda toto zmizelé náměstí nemohlo být /jak by také nevylučoval starý průběh hlavních komunikací a situování bývalého městského kostela/ původním tržištěm městské lokace z doby kolem r. 1230.

Mittelalterliche Funde im Parterre des Schlossgartens in Slavkov /Bez. Vyškov/. Im Zusammenhang mit der Restitution des barocken Parterres vor der westlichen Fassade des Schlosses in Slavkov kam es an einigen Stellen unter der Stratigraphie der neuzeitlichen Gärten zu Entdeckungen von mittelalterlichem Gemäuer, Keramik aus dem 14. - 17. Jahrhundert und von Funden eines Produktions-Siedlungscharakters. Es handelt sich um die Überreste des nordwestlichen Teiles der Anlage der frühgotischen Stadtlokation, die bei der Errichtung des Gartens des barocken Schlosses in den letzten zwanziger Jahren des 17. Jahrhunderts zugeschüttet wurde. Es ist nicht ausgeschlossen, dass das Areal ursprünglich mit der lokalen Komende der Deutschen Ritter zusammenhing, deren Kern man bei der niedergehenden Pfarrkirche suchen kann, die bis zum Beginn des 18. Jahrhunderts unweit der Südseite des heutigen Schlosses stand.

STŘEDOVĚKÉ "LOCHY" V HOLASICÍCH

/ okr. Brno-venkov /

Ivan Peškař, AÚ ČSAV Brno

/ Tab. 68 /

V souvislosti s přestavbou budovy pro MNV a kino v Holasicích byla ve dvoře rekonstruovaného domu vyhloubena jáma pro septik, jejíž dno se při vyrovnání před betonáží v jednom místě prolomilo do malé místnosti, spojené chodbami s dalšími. Vzhledem k neodkladnosti stavebních prací bylo možno objevený podzemní komplex, částečně zanesený závaly a naplaveninami, pouze prohlédnout a provést jen stručnou dokumentaci. Uměle vytvořené dutiny byly vykopány v kompaktní sprašové vrstvě vyvýšeniny nad pravým břehem ramene řeky Svratky, protékající kolem severovýchodní části obce. Místůstka, jejíž strop byl prolomen novodobým výkopem, měla přibližně elipsovité tvar s rovnými čely na koncích, 270 cm dlouhá a ma-

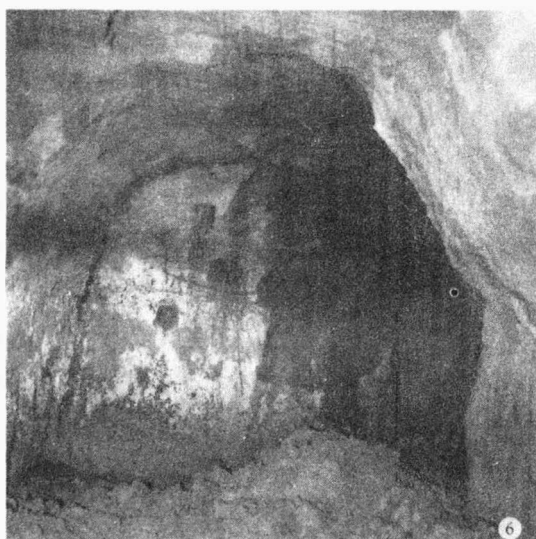
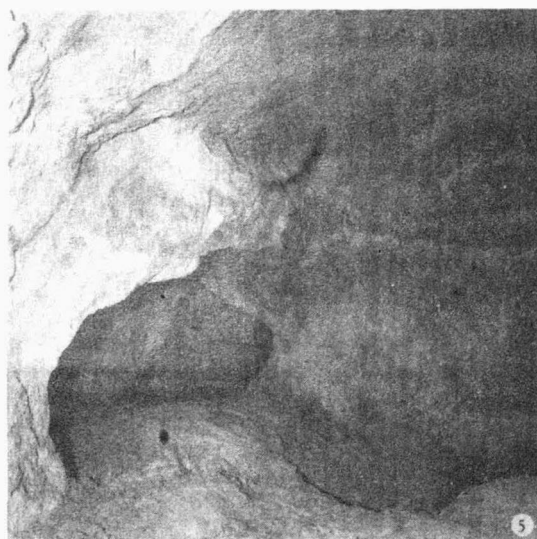
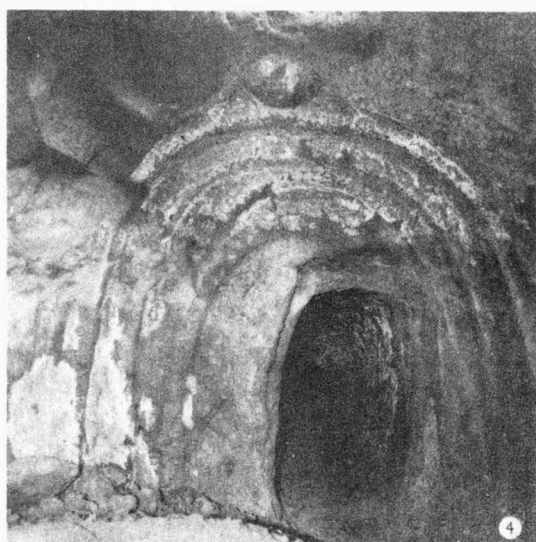
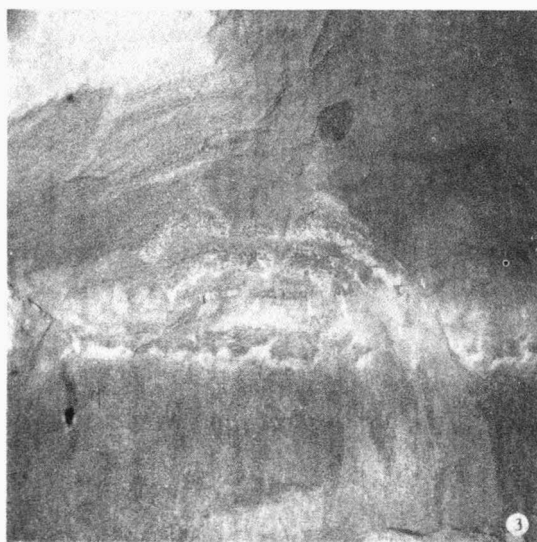
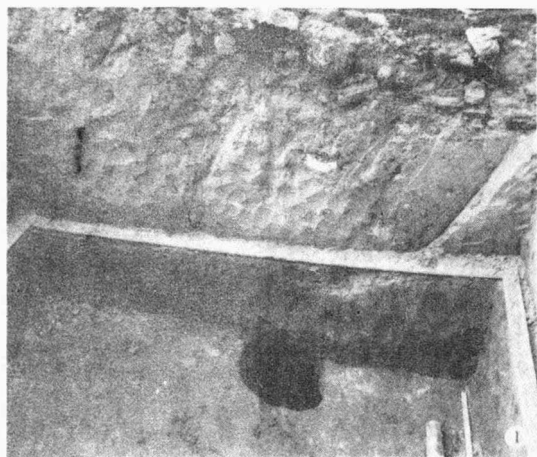
ximálně 200 cm široký, orientovaný delší osou ve směru V-Z. Obloukovitě klenutý strop byl při ústí chodby na východní straně 160 cm vysoko nad podlahou, která v místě průlomu klenby ležela 500 cm pod dnešním povrchem. Oba zužující se konce místnosti byly ústupkovitě členěny čtyřnásobným odstupněním. Ve styku vrcholnice klenby s východní čelní stěnou byl na stropě vymodelován 20 cm vysoký, v základně 25 cm široký, vrcholem k podlaze obrácený kužel /tab. 68 : 4/, na protilehlé straně, kde byla klenba lomená /tab. 68 : 3/, podobný útvar chyběl. Ve vzdálenosti asi 20 cm a 55 cm od západní stěny, mírně na sever od vrcholnice, procházely stropem směrem k povrchu dva otvory větracích komínků o průměru 12 cm a 15 cm. Obě čelní stěny, ústupkovitá zakončení a nepoškozené části boků klenby pokrývala sintrová vrstvička. Na stěnách, hlavně v západní části, byly zřetelné stopy po zaplavení do výše 80 cm od podlahy. Z popsané místnosti vycházely tři chodby. Ve východní stěně bylo excentricky k jižní straně posunutě ústí tunelovité, 85 cm vysoké, uprostřed 50 cm a u podlahy 43 cm široké chodby, jež se po 160 cm délky lomila v tupém úhlu směrem k jihovýchodu a na konci byla téměř úplně zasypána hlínou. Zachovalým nízkým otvorem se podařilo několika místním školákům prolézt dále do jiné místnosti, jež podle jejich svědectví byla větší a vyšší než výchozí. Druhá chodba se vchodem umístěným v severním okraji západní stěny vedla snad do níže položených prostor. Ze vstupního skoro zasutého otvoru byla patrná jen asi 20 cm vysoká a 40 cm široká horní část s obloukovitě upraveným vrcholem, který byl 140 cm pod nejvyšším místem čela klenby, tedy o 65 cm níže než jeho protějšek ve východní stěně. Třetí chodba se otvírala 70 cm širokým a asi 60 cm vysokým nepravidelným průlezem v západní části jižní stěny místnosti. Otvor, porušující odstupněné zakončení stěny, působil dojmem, že nešlo o záměrně vypracovaný vstup, nýbrž o prolomenou, asi 30 cm silnou přepážku mezi místností a ohbem 50 cm široké chodby, spojující jiné dvě místnosti, tentokrát obdélníkového tvaru, shodně 335 cm dlouhé a nahoře obloukovitě klenuté. Západnější z nich měla 160 cm širokou a 130 cm vysokou východní stěnu, do níž vstupovala chodba 75 cm od rohu na jižní straně. Protilehlá stěna byla plná, 150 cm vysoká a u podlahy 155 cm široká. Uprostřed byla poškrťána svislými, příčně překříženými rýhami, částečně překrytými sintroem, a do hloubky 12 cm a 15 cm byly do ní vydlabány dvě nepravidelné dutinky /tab. 68 : 6/. Ve stropě byl jeden průduch o průměru 15 cm. Obdobná východněji položená místnost byla průchodní. V severozápadní, 175 cm široké a 150 cm vysoké čelní stěně byla chodbou prorážena okrajová část těsně vedle severního rohu, v protilehlé, 180 cm široké a pouhých 85 cm vysoké stěně byl vstupní otvor téměř uprostřed. Chodba, začínající ústím 52 cm širokým a 44 cm vysokým, vystupovala mírně šikmo nahoru. Nad obloukovitým vrcholem vchodu se táhla viditelná hranice někdejšího zaplavení, nad níž byla stěna poznamenána nepravidelně rytými čarami a osmi závrtvy /tab. 68 : 2/. Ve vzdálenosti 85 cm od protějšku čela protínala klenbu 15 cm široký otvor větracího komínku.

V žádné z prohlédnutých místností a chodeb, jejichž původní podlahy pokrývala většinou různé silné vrstvy závalů a naplavených usazenin, nebyly zjištěny nálezy, které by umožňovaly datování podzemního díla. Jeho celkové provedení s některými charakteristickými, častěji se opakujícími jednotlivostmi, jako např. vypracování ve spraši, "gotické" lomení klenby, změny směru a úrovně chodeb /cf. J. Skutil, 1948, 20 - 37/, svědčí pro pravděpodobně zařazení mezi tzv. lochy ze středověkého období. O jejich výskytu v Holasicih a sousedním Rajhradě se zmínil ve svém přehledu již I. L. Červinka /1905, 274/, J. Skutil /1949/ však později v podrobnějším soupisu moravských lochů Holasice jako lokalitu neuvedl.

L i t e r a t u r a :

1. I. L. Červinka, 1905, "Lochy", umělé jeskyně na Moravě, ČMM 5, 266 - 278.
- J. Skutil, 1948, Moravské "lochy", ČVSMO 57, 20 - 37.
- J. Skutil, 1949, Soupis lochů na Moravě, ČVSMO 58, 3 - 20.

Mittelalterliche "Loche" in Holasice /Bez. Brno - venkov/. Im Hofe des rekonstruierten Hauses in der Gemeinde brach der Boden einer eingetieften Grube an einer Stelle in einen kleinen elipsenförmigen Raum mit geraden Stirnen an den Enden und mit bogenartig gewölbter Decke ein, der ungefähr mit 50cm breiten Gängen mit weiteren Räumen verbunden war, von denen die zwei zugänglichen rechteckig waren. In keinem der untersuchten Räume und Gänge, deren ursprünglichen Fußboden ca. 500cm unter der heutigen Oberfläche eine verschieden starke Schicht von Einstürzen und Anschwemmungen bedeckte, hat man Funde festgestellt, die eine Datierung des unterirdischen Werkes ermöglichen würden. Seine Gesamtdurchführung mit einigen charakteristischen, häufiger sich wiederholenden Einzelheiten, wie z. B. die Ausarbeitung im Löss, das "gotisch" gebrochene Gewölbe, die Veränderungen der Richtung und des Niveaus der Gänge u. ä., zeugen für die vermutliche Einreihung zu den sog. Lochen aus dem Mittelalter.

Tab. 68

Holasice / okr. Brno-venkov/. Středověké podzemní místnosti. - Mittelalterliche unterirdische Räume.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1974

Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík

Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhový

Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá

Kresby : doc. dr. B. Klíma, A. Životská

Na titulním listě : stříbrná spona z doby stěhování národů ze Šakvic

Tisk : Geografický ústav ČSAV v Brně

Evidenční číslo : ÚVTEI-73332

Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejné